

УДК 614.2:378

ЄДИНИЙ МЕДИЧНИЙ (ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ) ОСВІТНІЙ ПРОСТІР – СТРАТЕГІЯ, РЕГІОНАЛЬНІ ТА ЛОКАЛЬНІ РІШЕННЯ

Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

INTEGRATED MEDICAL (PHARMACEUTICAL) EDUCATIONAL SPACE – STRATEGY, REGIONAL AND LOCAL SOLUTIONS

Yu. V. Voronenko, O. P. Mintser

National Medical Academy of Post-Graduate Education by P. L. Shupyk

Розглянуто питання створення єдиного медичного освітнього простору. Звертається увага на різні форми представлення даних у додипломній та післядипломній фазах освіти. Обґрунтовано трансформацію освітнього простору в інформаційно-освітній простір. Виділено особливості створення освітнього середовища.

The question of creating a single medical education space is discussed. Attention is drawn to the various forms of data representation in graduate and postgraduate education phases. The transformation of educational space is grounded into information-educational environment. The features of learning space creation are accentuated.

Вступ. Вищими пріоритетами сучасної освіти (насамперед медичної), безсумнівно, є подальше підвищення її якості та привабливості, розширення мобільності студентів і викладачів, а також забезпечення успішного працевлаштування випускників ВНЗ. Цей пріоритет, до певної міри, вирішується сьогодні шляхом створення єдиного європейського освітнього простору, що, взагалі кажучи, було основною метою й Болонської угоди (2010 рік). У свою чергу, Болонська угода, до якої приєдналася більшість європейських країн, що ратифікували Європейську культурну конвенцію Ради Європи (1954 рік), стала не тільки унікальною, але й революційною в області європейської вищої освіти [3].

Іншою революційною подією, що докорінно змінила обличчя системи освіти, стала глобальна інформатизація суспільства. Впровадження інформатизації сьогодні розглядається як один із найважливіших засобів реформування всієї системи освіти, що перетворює більшість технологій у процесах навчання та виховання.

Проте, незважаючи на швидке й ефективне впровадження двох революційних рухів – організаційного об'єднання європейських освітніх систем і принципово нових інформаційно-комунікаційних рішень, говорити про кардинальне поліпшення якості освіти не доводиться. Більше того, різке збільшення обсягів навчальної інформації поставило питання про

доцільність їх повного висвітлення в процесах освіти, про невідповідність освітніх програм і вимог ринку, а також змусило обговорювати появу нових загроз, таких, як освітня сингулярність [1, 2].

Основна частина. З глобалізацією освітніх проблем з'явилася й нова аксіологія – цінності споживання почали заміщати собою все інше, в тому числі традиційні моральні цінності.

Мета роботи – узагальнити проблеми створення єдиного медичного освітнього простору, насамперед для післядипломної освіти лікарів і провізорів, та запропонувати можливі шляхи його використання.

Говорячи про створення єдиного освітнього простору, ми маємо на увазі об'єднання інтелектуальних ресурсів, що, у свою чергу, сприяє підвищенню якості освітнього процесу. Посилюється самостійна складова підготовки в медичній освіті. Проте залишається невирішеним питання забезпечення валідності інформації, яка розміщується у загальному просторі.

Розглянемо спочатку концептуальну складову створення єдиного освітнього простору.

Єдиний освітній простір (ЄОП) визначається нами як система надання особистості умов для багаторівневого саморозвитку та навчання, що забезпечує в змісті освіти спадкоємність між різними типами установ. Це поняття, в принципі, відображає сучасну педагогічну реальність та узагальнює різноманіття експонованих соціумом індивідуальних форм розвитку й освітніх можливостей, тобто зовнішній відносно людини простір вибору. Очевидно, від взаємодії скла-

дових освітнього простору залежить його ефективність, а його створення вимагає змін мети та змісту освіти, методів навчання та виховання, стилів відносин, системи управління освітою.

Інформаційна революція зумовила перетворення ЄОП в єдиний інформаційно-освітній простір (ЄІОП). Будемо розуміти під ним керовану систему передавання знань, що динамічно розвивається на основі широкого використання інформаційних технологій. Можна також сказати, що для освітніх установ це системний інформаційно-технологічний модуль, який включає матеріально-технічні, інформаційні й кадрові ресурси та забезпечує автоматизацію управлінських і педагогічних процесів, узгоджене оброблення, передавання та зберігання інформації.

Важливо зазначити, що використання інформаційних кластерів ЄІОП характеризується істотною неоднорідністю та залежить від спрямованості навчання, інституційних особливостей та індивідуальних уподобань. Крім того, залишається неясною проблема валідизації інформації. В якості сучасних підходів розглядаються створення корпоративних ЄІОП і структурування останнього шляхом виділення освітніх середовищ. Подібне структурування здійснюється за допомогою однієї з основних характеристик ЄІОП, а саме активності користувачів, під якою розуміють частоту звернень суб'єктів навчання за необхідною інформацією. Така характеристика може бути використана й для ідентифікації регіонального або локального освітнього середовища. Активний виховний простір знаменний тим, що забезпечує кожного суб'єкта навчання не тільки можливістю аналізу нових технологій і явищ, а й вибором викладача.

Підкреслимо, що ЄОП “виріс” з поняття єдиного освітнього середовища завдяки новим інформаційним технологіям. Дійсно, можливості передавання знань значно посилилися при використанні ЄОП. З іншого боку, проблеми забезпечення індивідуального навчання, здійснення індивідуальної освітньої траєкторії пропорційно зменшилися.

Необхідна реставрація навчального середовища в нових умовах. Певні зміни в систему понять, що створюються, можуть внести розширення технологій віртуальної інтеграції освітніх установ і подальше створення віртуальних освітніх інформаційних середовищ. Вочевидь, віртуальне інформаційне освітнє середовище буде мати регіональний або локальний характер. Проте воно дозволить на основі використання нових інформаційних технологій підвищити якість системи безперервної освіти шляхом індивідуалізації трансферу знань, а також забезпечити рівні можли-

вості суб'єктам навчання на отримання освіти всіх рівнів і ступенів. Зазначений процес зумовив подальшу істотну трансформацію поняття ЄІОП.

Отже, освітнє середовище є частиною освітнього простору. Його специфічною особливістю є об'єднання впливів та умов формування особистості, різних шляхів освоєння навчального матеріалу. Саме освітнє середовище дозволяє забезпечити регіональні й особистісні особливості освітнього процесу, припускаючи об'єднання загальних, особливих та індивідуальних завдань навчання. Технологічною базою передавання знань в освітньому середовищі стає проєктивна та конструктивна педагогіка.

Порівнюючи визначення освітнього середовища та освітнього простору, легко помітити, що в їх дефініціях є багато точок дотику, насамперед спрямованість на завдання освіти. Поняття освітнього середовища розуміємо як набір технологій, що включають різні зв'язки та взаємодії людини з реальним світом практичної медицини. Межі соціального просторово-предметного оточення людини (групи людей, колективу) нечіткі, розмиті, й середовище представляється “ймовірнісним” і “надлишковим”. Відповідно, формування ЄІОП та освітнього середовища ми розглядаємо як структурно-динамічний процес.

Для реалізації єдиного інформаційно-освітнього простору в післядипломній медичній освіті з урахуванням створення освітнього середовища та забезпечення валідності одержуваної інформації ми розробили промісорну систему передавання знань. У ряді попередніх наших повідомлень система була детально описана [4, 5].

Промісорна система освіти (ПСО) є сукупністю баз і банків даних, технологій їх ведення та використання, інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж, які функціонують на основі єдиних принципів та за загальними правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію освітніх установ і суб'єктів навчання. Іншими словами, ПСО, як і ЄІОП, складається з таких основних компонентів, як: інформаційні ресурси з перевіреною валідністю, що містять дані, відомості та знання, зафіксовані на відповідних носіях інформації; організаційні структури, що забезпечують функціонування та розвиток єдиного інформаційного простору (збір, оброблення, зберігання, розповсюдження, пошук і передавання інформації); засоби інформаційної взаємодії суб'єктів навчання й освітніх установ, що створюють доступ до інформаційних ресурсів.

Очевидно, організаційні структури та засоби інформаційної взаємодії формують інформаційну інфраструктуру ПСО й ЄІОП та є ідентифікаторами на-

вчального закладу. В цьому сенсі важливо відзначити, що подібні інфраструктури в додипломній та післядипломній медичній освіті відрізняються принципово. Це стосується практично всіх розділів організації ПСО й ЄІОП – доступу до інформації, вибору контенту, принципів інформаційного забезпечення, контролю знань і є суттєвим фактором обґрунтування незалежності системи післядипломної медичної освіти.

Подальший розвиток промісної системи пов'язаний із необхідною формалізацією знань, розробленням онтологічних моделей знань, відпрацюванням засобів оцінювання знань. Принципово новими напрямками стають вдосконалення методології відбору змісту професійної підготовки фахівців; поліпшення планування, організації, управління та контролю якості навчального процесу. І все ж головним вектором розвитку промісної системи освіти слід вважати індивідуалізацію освітнього процесу, а також появу нових форм взаємодії педагога та слухача в процесі навчання. Одним із основних базисів цього вектора стає вивчення принципів оцінювання запитів суб'єктів навчання про необхідний їм додатковий матеріал (наприклад, шляхом вивчення статистики звернень слухачів до навчальних матеріалів в ЄІОП). Використовуються також методи кількісного зіставлення контенту навчальної програми з потребами ринку.

Вважаємо вкрай важливим аналіз результатів знеособленої самооцінки знань. Статистика такого комп'ютерного дослідження дозволяє оцінити ефек-

тивність кластеризації навчального матеріалу, виділення квантів навчального матеріалу, їх послідовність.

В інформаційному полі сучасного передавання знань все частіше виникає проблема створення “освітнього творчого простору”, де поняття “простір” корелює з поняттям “індивідуальне дослідницьке середовище”. Підкреслимо, що ці поняття вважаються співвідносними, взаємопов'язаними, хоча й не тотожними. Розвиток творчої особистості у процесі виховання та навчання, по суті, є одним із найбільш соціально значущих завдань сучасної освіти. У світлі такого формулювання набуває важливості проблема створення індивідуальних максимально сприятливих умов в єдиному освітньому просторі.

Висновки: 1. Забезпечення валідності інформації при використанні єдиного інформаційно-освітнього простору пов'язане з використанням принципів корпоративності та створення спеціалізованого освітнього середовища.

2. Інфраструктура ЄІОП у додипломній та післядипломній медичній освіті принципово відрізняється. Це стосується практично всіх розділів організації ПСО та ЄІОП – доступу до інформації, вибору контенту, принципів інформаційного забезпечення, контролю знань.

3. Запропоновано в рамках ЄІОП використовувати в післядипломній медичній освіті спеціалізований освітній творчий простір (за типом систем “управління талантами”).

Список літератури

1. Кремень В. Г. Освіта та наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
2. Перспективні освітні технології : науково-метод. посібник / [А. М. Алексюк, І. Д. Бех, Т. Ф. Демків та ін.] ; заг. ред. Г. С. Сазоненко. – К. : Гопак, 2000. – 560 с. – (Сучасна освіта України).
3. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К. : ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2005. – 203 с.

4. Voronenko Yu. V. Promissory Concept of medical education / Yu. V. Voronenko, O. P. Mintser, D. D. Ivanov // Journal of European CME. – 2015. – Vol. 4. – 25135. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.3402/jecme.v4.25135>.

5. Вороненко Ю. В. Шляхи подолання негативних наслідків трансформації знань у системі післядипломної медичної освіти – створення професійної спіралі знань / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер // Медична освіта. – 2014. – № 2. – С. 79–80.

Отримано 18.03.15